

Akershus og Oslo jordskifterett

DOM

- Avsagt:** 01.12.2014 av Akershus og Oslo jordskifterett
- Sak nr.:** 0200-2014-0002 Kveldro
- Saken gjelder:** Grensetvist, herunder tvist om eiendomsrett
- Jordskiftedommer:** Jordskiftedommer Tore Kraggerud som enedommer jf. jordskifteloven § 9 annet ledd.
- Saken er krevd av:** Storslått Eiendom AS v/adv. Vegard Austgulen
- Parter:** Statens Vegvesen
Selvprosederende
- Arild Retvedt Øyen, eier av gnr. 32/1
ved advokat Erik A. Øyen
- Hans Johan Mørch, eier av gnr. 32/3
ved advokat Marte Reier
- Storslått Eiendom AS, eier av gnr. 32/9
ved advokat Vegard Austgulen
- Torill Ingegerd Jølberg og Eivind Røed, eier av gnr. 36/1
ved advokat Dag Robertsen
- Bjørn Brødholt og Torhild Haga Brødholt, eier av gnr. 37/1
ved advokat Marte Reier
- Eiendommene ligger i Ski kommune

Bakgrunn

Storslått eiendom AS har krevd sak for jordskifteretten for å få en avklaring av adkomstsspørsmålet fram til deres eiendom gnr. 32 bnr. 9 i Ski kommune. De mener at gamle kongevei fortsatt er i statlig eie og at de derfor har rett til kjøreadkomst på traséen fra Audenbøl og nordover som ledd i allmenhetens rett til ferdsel som gjelder slike veier.

Statens vegvesen krevde saken utvidet til å gjelde fastsetting av grenser og eiendomsrett for arealet for veitraséen. Statens vegvesen mener staten eier veigrunnen da eiendomsretten ikke har gått tilbake til de tilgrensende eiendommene. Saken ble utvidet til å omfatte dette spørsmålet ved jordskifterettens kjennelse av 16.05.2014. Spørsmålet om avvisning på grunn av manglende saklig kompetanse ble også behandlet i den kjennelsen. Kjennelsen ble ikke anket og er dermed rettskraftig.

De øvrige partene i saken har motsatt seg at staten eier veigrunnen.

Den gamle veien som er til behandling i saken benevnes på forskjellig måte i historiske kilder. Den kalles blant annet "gamle kongevei", "Hærveien", allmenn vei og bygdevei. Nedenfor er alle disse benevnelsene benyttet om veien. De eldste kildene beskriver at veien gikk fra Audenbøl i sør og nordover til Asper bru, via eiendommen "Slottet". Traseen som er til behandling i denne saken går fra Audenbølveien ved Audenbøl til nesten så langt nord som gnr. 32 bnr. 1 sin berørte teig strekker seg. Veitraséen er godt synlig i dag, men er ikke kjørbær med annet enn terrenggående kjøretøy. Det er ikke bestridt at veien fra gammelt av var en vei for allmenn ferdsel.

Med unntak av gnr. 32 bnr. 9, som er en fritidseiendom, er de berørte eiendommene landbrukseiendommer med dyrka mark og skog som ligger inntil veien. Eiendommene ligger sør i Ski kommune.

Statens vegvesen har i hovedsak gjort gjeldende slikt påstandsgrunnlag:

Grunnen for den strekningen av gamle kongevei som er omfattet av denne saken eies av staten. Det kreves at eiendomsretten fastsettes ved dom, at grensene for arealet fastsettes og at eiendommen matrikuleres med Statens vegvesen som aktuell eier.

Veien er en del av det opprinnelige veisystemet for allmenn ferdsel gjennom området. Den ble klassifisert som hovedvei da veiloven av 1824 kom og har vært en allmenn vei også før dette. Av dette følger at eiendomsretten i utgangspunktet var offentlig også for allmenne veier anlagt før 1800. Veien ble nedklassifisert til bygdevei da den nye hovedveien gjennom Kråkstad ble åpnet. Det medførte ikke at grunneiendomsretten gikk over til kommunen eller tilbake til de tilgrensende grunneierne. Bygdeveiene var amtets ansvar. Ansvarsforholdet er beskrevet i kommentarene til veiloven av 1912, og veier som fortsatt var bygdeveier da 1964-veiloven ble vedtatt, ble klassifisert som fylkesveier. Kommunale veier ble ikke klassifisert som offentlige veier før i 1964.

I veiloven av 1912 ble det tatt inn en ny bestemmelse om nedlegging i § 8. Dette var en kodifisering av gjeldende prinsipper jf. Placat av 06.08.1800.

Selv om det ikke kan dokumenteres at grunnen er ervervet av staten, er det i lover/forordninger og rettspraksis lagt til grunn at slike opprinnelige veier er offentlig eiendom om ikke annet kan dokumenteres. I dette tilfellet følger dette av opprinnelsen som hovedvei mellom Norge og Sverige, Kgl. Kammer-Placat av 6. august 1800 og veiklassifiseringen i perioden fra 1824 til den gikk ut av bruk som hovedvei at den var statlig eiendom da den ble nedklassifisert.

Nedklassifiseringen til bygdevei viser at det fortsatt var behov for offentlig vei gjennom området selv om det kom ny hovedvei lenger øst. Tilbakeføring av veigrunn som erstatning for grunn som ble tatt i bruk til ny vei over samme eiendom skjedde normalt bare om det ikke lenger var bruk for den eldre veien. Statens vegvesen har ikke funnet dokumentasjon som skulle tilsi at grunnen ble tilbakeført, verken da veien ble nedklassifisert til bygdevei eller senere. Det blir da grunneierne som må dokumentere eller sannsynliggjøre at eiendomsretten har gått over til dem.

Hevd og/eller ekstinksjon som ervervsgrunnlag er ikke aktuelt. Partene kan ikke ha vært i aktsom god tro om veiens eksistens eller eierforholdet. Selv om veien har vært lite brukt i mange år, har det vært kjent at den ligger der og at den er en gammel kongevei. Den er omtalt i bygdeboka for Kråkstad og er også markert i Ski kommunes kulturminnekart. Det er ikke tilstrekkelig for å hevde eiendomsrett at man tror veien ikke lenger er av interesse for den opprinnelige eieren. Rettslig villfarelse om rettsgrunnlaget for eierskap eller hevdsreglenes rekkevidde gir ingen større rett. Eiendomsretten til veigrunnen faller ikke bort selv om andre eiendommer har benyttet den til vei da dette er en bruk som ikke er i strid med det som er tiltenkt bruk for en vei.

At veiarealet mangler grenser i matrikkelen har heller ingen betydning. Det var ikke før delingsloven i 1980 vi fikk de første reglene om at også veier skulle registreres med gårds- og bruksnummer. Veier har derfor tradisjonelt ikke hatt egne grenser. Veiareal var ikke skattepliktig og ble derfor ikke skyldsatt og opprettet med matrikkelnummer fra gammelt av. Det er fortsatt mange offentlige veier som ikke er matrikulert med eget gårds- og bruksnummer. Selv om offentlige veier ikke ble skyldsatt ble de heller ikke medregnet i skylda til eiendommene de lå på.

De framlagte artiklene til Arnulf og Midtbø Jensen må sees i lys av at de ikke kjente til placaten fra 1800.

På samme måte er det uten betydning hva Statens vegvesen har gjort frem til nå for å få eiendomsretten til andre deler av veien. Det ble arbeidet mye med eiendomsspørsmålet for noen år siden, og særlig på Vestlandet er det gjort mye for å få fastslått at staten har eiendomsretten til gamle veistrekninger. På Østlandet stoppet imidlertid arbeidet opp men er nå tatt opp igjen.

Det er nedlagt slik

Påstand

1. Staten har eiendomsretten til veigrunnen i den gamle kongeveitraséen.
2. Hver av partene bærer egne saksomkostninger.

Advokat Vegard Austgulen har på vegne av Storslått Eiendom AS i hovedsak gjort gjeldende slikt påstandsgrunnlag:

Hærveien er benyttet som allmenn ferdselsvei fra gammelt av. Senere er den benyttet som tilkomst til eiendommer tilhørende Storslått Eiendom AS, samt naboeiendommen gnr. 32 bnr. 12, tilhørende Tor Inge Kristiansen. Disse eiendommene ble etablert på begynnelsen av 1950-tallet og Hærveien har vært benyttet regelmessig med motoriserte kjøretøy i lang tid. Dette bekreftes også av vitneforklaringen til Kristiansen.

Storslått Eiendom AS mener Hærveien, så lang som den omfattes av saken, er i statens eie.

Veien eksisterte ved Forordning om Vej – Væsenet i Danmark av 1793, gitt ved forordning for Norge 6. august 1800. Det ble der lagt til grunn at eksisterende veigrunn forble i statens eie.

Veien ble tilhørende staten i ettertid, og trengte ikke særlig utskilling eller oppmåling slik Statens vegvesen har gjort rede for.

Grunneierne har ikke hevdet rett til veien fra staten, da denne har vært benyttet som ferdselsvei helt opp til dagens dato. En utnyttelse av veien har ikke vært eksklusiv.

Konsekvensen av at staten er eier av veien er at Storslått Eiendom AS har ferdselsrett, som følge av en allmenn ferdselsrett.

Det er nedlagt slik

påstand:

Staten har eiendomsrett til Hærveien.

Sakens parter bærer egne omkostninger.

Advokat Marte Reier har på vegne av Bjørn Brødholt, Torhild Haga Brødholt og Hans Johan Mørch i hovedsak gjort gjeldende slikt påstandsgrunnlag:

Bjørn Brødholt, Torhild Haga Brødholt og Hans Johan Mørch (heretter Brødholt og Mørch) gjør gjeldende å ha full eiendomsrett til sin eiendom, herunder traséen hvor den tidligere, nedlagte bygdeveien gamle kongevei gikk over deres eiendom. De deler hvor traséen ligger

inngår i dag i partenes landbrukseiendommer. Traséen har opp gjennom årene fungert som ordinær driftsvei for landbrukseiendommene.

Brødholdt og Mørch mener at veigrunnen til alle tider har tilhørt deres eiendommer, men at det fra eiendommene tidligere har vært avstått rett til bruk av grunnen til allment veiformål. Det er ikke sannsynliggjort eller lagt fram dokumentasjon for at det er avstått grunn til offentlig vei etter 1800. Den aktuelle strekningen av gamle kongevei ble oppklassifisert til hovedvei i 1824. Den ble siden nedklassifisert og besluttet nedlagt som offentlig vei av herredsstyret i 1861. I 1864 gikk den ut av bruk som offentlig vei, trolig fordi den nye hovedveien ble tatt i bruk. Det er ikke holdepunkter for at det er ervervet grunn til veien mellom 1824 og 1864. Retten til bruk av grunnen for allmennheten falt bort i 1864, og grunnen ble tilbakeført til grunneiers frie bruk. Eiendommenes utforming, herunder beliggenheten av grense mot naboeiendom, tilsier at traseen er undergitt privat eiendomsrett.

Det som muligens har skjedd er vedlikehold av eksisterende vei, uten at det er ervervet grunn til formålet, kun bruksrett. Bruksretten falt bort da veien ble nedlagt som allmenn ferdselsåre i 1864. Det er ikke etablert synlige installasjoner som underbygger statens eierskap som murer eller bruer. Det er ikke tinglyst noe om grunnavståelse etter 1800. Det ville vært naturlig dersom det ble avstått grunn til veien etter den tid. Det er heller ikke dokumentert at det er betalt erstatning for erverv av grunn.

Placatene fra 1800 og 1801 gjelder kun bygging av nye veier og breddeutvidelse av eksisterende. Før 1800 forelå ingen lover om erverv av grunn til offentlige veier.

Veiloven av 1912 § 8 kommer ikke til anvendelse siden veien gikk ut av bruk som offentlig vei før bestemmelsen trådte i kraft. Før dette var det ingen bestemmelser om hva som skjer med veigrunn når offentlige veier legges ned. Dette medfører at grunnen tilbakeføres til grunneier i de tilfellene offentlige veier er nedlagt før 1912.

De framlagte artikler av Arnulf og Midtbø Jensen beskriver at staten normalt ikke ervervet veigrunn for veier etablert før 1800.

Subsidiært anføres at eiendomsretten følger av reglene om hevd, herunder frihevd, alternativt alders tids bruk.

Dersom jordskifteretten kommer til at staten er eier av veigrunnen anføres atter subsidiært at bredden på gamle kongevei ikke er større enn det som kan påvises enkelte steder i dag, dvs. inntil 2,5 meter, og uten tillegg av grøft.

Brødholdt og Mørch er ikke kjent med at tidligere eier av gnr. 32 bnr. 9 har kjørt på kongeveien fram til eiendommen. Det bestrides at eier av denne eiendommen har rett til motorisert ferdsel eller til parkering på Brødholdt og Mørch sine eiendommer. Begge eiendommene har vært i familien i lang tid.

Det vises til grunnerverv i forbindelse med utvidelse av Audenbølveien. Erstatning ble den gang betalt til Brødholdt. Det ble ikke gjort fradrag for grunn til kongeveien, noe som viser at

Statens vegvesens oppfatning den gang var at kongeveien ikke lå på grunn eiet av staten. Det har ikke kommet fram signaler om statlig eiendomsrett før denne saken.

Når det gjelder gnr. 32 bnr. 9 sin tinglyste veirett gjelder denne for adkomst over hovedbølet gnr. 32 bnr. 1 altså fram til bygdevei i vest og ikke til gamle kongevei i øst. Det er ikke riktig som jordskifteretten har lagt til grunn i sin kjennelse av 16.05.2014 at gamle kongevei er eneste mulige adkomst til gnr. 32 bnr. 9.

Det er nedlagt slik

påstand:

1. Part nr. 2 Bjørn og Torhild Haga Brødholt og part nr. 5 Hans Johan Mørch frifinnes.
2. Staten har ikke eiendomsrett til den delen av gamle kongevei som ligger på gnr. 37 bnr. 1 og gnr. 32 bnr. 3 i Ski kommune.
3. Statens vegvesen region øst tilpliktes å erstatte Bjørn og Torhild Haga Brødholt og Hans Johan Mørch deres omkostninger med saken.

Advokat Dag Robertsen har på vegne av Torill Ingegerd Jølberg og Eivind Røed i hovedsak gjort gjeldende slikt påstandsgrunnlag:

Jølberg og Røed er i hovedsak enig i det som er anført av Brødholdt og Mørch. Gamle kongevei i området ble avviklet som alminnelig ferdselsåre etter 1860. Etter dette har veien i liten grad vært vedlikeholdt, hvoretter den er delvis gjengrodd, delvis oppdyrket, og for enkelte strekninger fortsatt består som gang og tursti. Gnr. 36 bnr. 1 sin eiendomsrett har bestått hele tiden, helt siden kongeveien ble etablert for lang tid siden.

Jølberg og Røed gjør gjeldende at de har full eiendomsrett til sin egen eiendom, også der hvor restene av gamle kongevei ligger. De delene av eiendommen hvor veien ligger er i dag en del av landbruksnæringen, og fungerer som gårds- og skogsvei for Røed.

Veien har sin opprinnelse fra før 1800. Det er aldri ervervet grunn til offentlig vei, kun en bruksrett for allmenn ferdsel og vedlikehold. Det er sterke holdepunkter for at veien i dag er som den var før 1800. Placatene som Statens vegvesen har vist til får ikke anvendelse. Grunneierens eiendomsrett har bestått hele tiden.

Bruken har uansett pågått så lenge at Røeds rettigheter anses hjemlet via reglene om hevd, jf. hevdslova, langhevd eller alders tids bruk. Statens eiendomsrett anses bortfalt. Staten har vist en total mangel på tilstedeværelse og engasjement siden 1864. Eiere av Jølberg og Røed sin eiendom har benyttet veien sammenhengende i 150 år som sin egen i god tro.

Subsidiært gjøres gjeldende at bredden på gamle kongevei ikke er større enn det som på enkelte steder er synlig i dagens terreng, dvs. inntil 2,5 meters veibredde.

Det er nedlagt slik

påstand:

1. Torill og Eivind Røed frifinnes.
2. Staten har ikke eiendomsrett til den delen av gamle kongevei som ligger på gnr. 36 bnr. 1, Ski kommune.
3. Staten betaler Torill og Eivind Røed sine omkostninger med saken.

Advokat Erik A. Øyen har på vegne av Arild Retvedt Øyen i hovedsak gjort gjeldende slikt påstandsgrunnlag:

Arild R. Øyen og Statens Vegvesen har inngått forlik i tvisten om hvem som eier veien. Forliket som nevnt ovenfor omfatter eiendomsretten og ikke en evt. grensegang. Arild R. Øyen vil anføre at veien, uansett hvem som eier den, må ha samme bredde som dagens.

Statens Vegvesen selv har aldri markert noen annen veibredde enn den som er nå og som nevnt alltid har vært slik.

Uansett kommer reglene om hevd, langhevd og alders tids bruk til anvendelse. Hevdstiden er oppfylt. Arild R. Øyen overtok eiendommen som følge av skiftet etter sine foreldre i 1991.

Han og andre tilstøtende grunneiere har brukt grunnen enten til jorder eller som skog hvor det er hentet ut ved og tømmer.

Tilstøtende grunneiere har vært i aktsom god tro med tanke på eventuelt hevdserverv: gitt den atferd som er utvist har de ikke hatt grunn til å undersøke saken videre. Det kan på denne bakgrunn ikke forventes at de skulle ha undersøkt gamle lover mv. for avklaring.

Øyen har på grunn av forliket med Statens vegvesen ikke lagt ned påstand. Forliket omfatter også sakskostnader.

Jordskifteretten ser det slik:

Når det gjelder jordskifterettens kompetanse i grensegangssaker etter jordskifteloven § 88 vises til jordskifterettens kjennelse i saken av 16.05.2014.

Jordskifteretten har kommet til at partene Bjørn Brødholt og Torhild Haga Brødholt, Hans Johan Mørch, Torill Ingegerd Jølberg og Eivind Røed må få medhold i sine påstander.

Det er ikke bestridt at det fra gammelt av har gått en allmenn ferdselsvei (kongevei) langs den traséen som er til behandling i saken. Tvisten gjelder hvem som i dag har eiendomsretten til det arealet som veien ligger på.

Jordskifteretten vil først behandle spørsmålet om kongeveien var etablert som allmenn ferdselsåre før 1800 og om staten hadde ervervet eiendomsrett til grunnen som veien lå på før 1800.

Den første veiloven i Norge er fra 1824. Før den tid var deler av dansk lovgivning om allmenne veier gjort gjeldende for Norge ved såkalte "Placater". I denne saken har Statens vegvesen vist til placater fra 1800 og 1801. De inneholder bestemmelser om erstatning til grunneier i forbindelse med erverv av grunn ved anlegg av nye allmenne veier og ved erverv i forbindelse med utvidelse av eksisterende. De inneholder ikke regler om tilbakeføring av veigrunn i de tilfeller veier legges ned og opphører som offentlige veier. Før 1800 var det ikke regler om erstatning for avståelse av grunn til allmenne veier. På bakgrunn av dette betraktes som hovedregel allmenne veier etablert før 1800 slik at det ikke ble ervervet grunn til veiene, men en bruksrett for allmenn ferdsel. Roar Midtbø Jensen, Vegdirektoratet, behandler dette spørsmålet i sitt notat om eiendomsretten til gamle veier av 29.07.2002. Midtbø Jensen skriver blant annet at det er grunn til å tolke rettsreglene helt fram til slutten av 1700-tallet slik at det offentlige ikke ervervet eiendomsrett til veigrunnen og at de offentlige veiene var basert på en sterk lovbeskyttet bruksrett for allmennheten. Han viser også til hva veilovkomiteén av 1951 sier om veiene på denne tiden:

"Det var neppe tale om offentlig eiendomsrett til vegene, hele forholdet hadde mer karakter av en bruksrett for all[.]menheten."

Jordskifteretten viser til det framlagte dokumentet om Hærveiens historie. Der framgår det at den såkalte "Glommalinjen" var et vesentlig ledd i Norges forsvarssystem mot svenskene på 1700-1800 tallet. Veiforbindelsen mellom Glomma og Christiania hadde derfor en særlig militærstrategisk betydning. Dette gjaldt ikke minst østre og søndre gren av den Fredrikshaldske kongevei mot henholdsvis Onstadsund og Grønsund. Disse veiene ble også benevnt Hærveien. Jordskifteretten legger til grunn at den strekningen som er til behandling i denne saken er den søndre gren mot Grønsund ved Glomma på grensen mellom Skiptvedt og Eidsberg i Østfold.

På bakgrunn av dette legger jordskifteretten til grunn at kongeveien ble anlagt for allmenn ferdsel før 1800. Følgen av dette er at staten ikke hadde ervervet eiendomsrett da placatene av 1800 og 1801 trådte i kraft. Jordskifteretten kan ikke se at det ved de nevnte placatene førte til at staten ervervet grunn for allmenne veier etablert før 1800. I forbindelse med erverv av grunn er det rimelig å anta at det ble betalt erstatning. Etableringen av veien skjedde for lenge siden. Det er uklart for jordskifteretten hvilke kravet til dokumentasjon som forelå for eiendomserverv den gang, men det er ikke framlagt dokumentasjon på erverv av grunn og utbetalt jordskadeerstatning til de berørte grunneierne.

Jordskifteretten må videre vurdere om det er ervervet grunn til offentlig vei etter 1800. Av dokumentet om Hærveiens historie framgår at det etter våpentilstanden med Sverige i 1808 var en overhengende fare for en ny krig mot Sverige. Det ble derfor satt inn store militære tropper på de to Hærveiene og andre veier i forbindelse med "Glommalinjen". Hæren var ikke demobilisert. Det var derfor viktig å gi soldatene meningsfullt arbeid. Slik jordskifteretten forstår det ble soldatene satt til å utbedre veier. Spørsmålet blir dermed om det i forbindelse

med dette arbeidet ble ervervet grunn til utvidelse av veiene og utbetalt erstatning i samsvar med reglene i placatene fra 1800 og 1801, eller om det kun var en utbedring innenfor det allerede etablerte veiområdet uten at det ble ervervet grunn til utvidelse.

Det er ikke framlagt bevis for at det ble ervervet grunn i forbindelse med dette arbeidet. Tidligere leder av juridisk seksjon i vegdirektoratet Otto Arnulf skriver blant annet om beviskravet i en artikkel i "Årbok for norsk vegmuseum 1993" på side 67.

"Dersom deler av vegen gikk ut av bruk før 1912 – slik at al[l]menheten ikke lenger brukte den – dukket eiendomsretten her opp igjen hos grunneierne, dersom den ikke beviselig var avstått til det offentlige."

Dette ble endret med veiloven av 1912 § 8 da det ble innført regler om nedleggelse av offentlige veier. Dersom offentlige veier ble lagt ned etter 1912 dukker ikke tidligere eiers grunneiendomsrett uten videre opp og gjør seg gjeldende som i tidligere tider. For offentlige veier nedlagt etter 1912 beholder med andre ord staten eiendomsretten til veigrunnen, med mindre det er fattet avgjørelse om at grunnen skal tilbakeføres.

Statens vegvesen har vist til protokoller fra Akershus Amtsting fra årene 1859-1861. De har vist til at dette dokumenterer at den aktuelle veien i saken ble nedlagt som hovedvei, men at den ble omklassifisert til bygdevei og dermed fortsatt var offentlig vei. Veien gikk over fra å være statlig til å bli underlagt amtets (fylkets) ansvar. Etter dette er det begrenset med dokumentasjon i form av offentlige dokumenter om veiens videre skjebne. Det er imidlertid framlagt utdrag fra litteratur som beskriver dette. I det framlagte utdraget fra "Kråkstad en bygdebok" Bind 1 side 189 framgår det at en veikomiteé nedsatt av herredsstyret i Kråkstad i 1859 skulle utarbeide forslag til hvilke nye bygdeveier som burde bygges og om gamle kunne nedlegges. På side 189-190 framgår det at det i komitéens forslag, som ble forelagt herredsstyret, blant annet ble foreslått at åtte nye veier ble bygget mot at fire eksisterende ble nedlagt. Én av de fire var bygdeveien mellom Asper Bru og Audenbølhagen. Herredsstyret vedtok bygging og nedlegging i samsvar med komitéens forslag i 1861. I bygdeboka er det også inntatt en oversikt over de viktigste nye veiene i perioden 1865-1925. Oversikten er basert på formannskapsprotokoller. Her framgår blant annet at ny vei mellom Neshagen og Asper bru ble besluttet bygget den 25.07.1889.

Opplysningene i bygdeboka om den nye veien mellom Neshagen og Asper bru sammenfaller med det som framgår av "Akershus fylkes veghistorie" av J. Gjærum side 287. Her omtales den samme veien. Det framgår at den rotelagte veien fra Audenbølhagen til Slottet mest sannsynlig ble nedlagt høsten 1864. Opptagelse av den nedlagte veien ble vurdert av amtsingeniøren i 1888. Amtsingeniøren konkluderte med at det var kostbar grunn over eiendommen Slottet. Han var av den oppfatning at man heller burde vurdere å legge veien i dalstrøket fra Neshagen til Asper bru. Dette endte med at det ble bygget ny vei på denne strekningen som ble innregistrert som bygdevei nr. 15 i 1890. Veien sto ferdig i 1891. Jordskifteretten legger til grunn at Neshagen ligger vest for Audenbøl. Veien er beskrevet å ligge på Krokstadelvas østre side og kan være samme vei som dagens "Nesveien". Slik jordskifteretten ser det har det formodningen mot seg at veien mellom Audenbøl og Slottet ble opprettholdt som offentlig vei, etter at den nye veien til Neshagen ble anlagt. Det var trolig

ikke behov for to bygdeveier så nær hverandre. På bakgrunn av dette finner jordskifteretten det sannsynlig at strekningen av gamle kongevei som er til behandling i foreliggende sak gikk ut av bruk og dermed ble nedlagt senest i 1891, i god tid før 1912 da ny veilov trådte i kraft.

Det er ikke framlagt bevis for at grunnen til Hærveien ble avstått til det offentlige, jf. Arnulfs uttalelse om beviskravet ovenfor. Siden veien var etablert som allmennvei før 1800 må det ha skjedd grunnerverv i forbindelse med utvidelse av veien senere for at staten skulle fått grunneiendomsrett. Dette er ikke bevist. Slik jordskifteretten ser det har Statens vegvesen som aktuell offentlig instans bevisbyrden når det gjelder å framskaffe bevis for at veigrunnen ble avstått til staten. For veier nedlagt etter 1912 er det annerledes. Innføringen av § 8 i denne loven medførte at det måtte fattes vedtak om tilbakeføring av veigrunn. Dersom slikt vedtak ikke foreligger ligger veigrunnen fortsatt som statlig eiendom.

Et dokument som kan underbygge at staten ikke ervervet eiendomsrett er den framlagte utskrift av pantebok 15 (1859-1863) inneholder en "Forening" datert 4. september 1858, tinglyst 15. mai 1860. Dokumentet inneholder en overenskomst om gjerdehold mellom søndre og nordre Fredstad. Nordre Fredstad er gnr. 32 bnr. 3 som i dag eies av Hans Johan Mørch. I dokumentet er den rodelagte bygdeveien beskrevet. Det er imidlertid kun eierne av de to gårdene som er parter i "Foreningen". Det offentlige er ikke parter. Det ville vært naturlig at aktuell offentlig veimyndighet var part dersom det offentlige hadde eiendomsrett til veigrunnen. Dette underbygger at det kun var ervervet bruksrett for allmenheten til ferdsel.

Det er for øvrig ikke påvist bruer, murer eller andre synlige konstruksjoner for veien. Dersom det eksisterer slike installasjoner er det vanlig å legge til grunn at staten har ervervet eiendomsrett selv for veier nedlagt før 1912. Dette underbygger at staten ikke har ervervet eiendomsrett til veigrunnen i saken som nå er til behandling.

Statens vegvesen har vist til rettspraksis. Slik jordskifteretten ser det gjelder de avgjørelsene det er vist til veier som i hovedsak er nedlagt etter 1912. De er derfor i det vesentlige ikke relevante for foreliggende sak. To av avgjørelsene gjelder imidlertid veier som kan være nedlagt som offentlige veier før 1912.

Dette gjelder for det første dom avsagt 28.03.1980 av Sunnhordaland Herredsrett. Dommen gjelder en gammel postvei i Herøysundet i Kvinnherad kommune. Det framgår at den opphørte som del av postruten ca. år 1870. Herredsretten legger til grunn at veien gikk ut av bruk som offentlig vei da ny riksvei sto ferdig rundt år 1900. Saken skiller seg fra foreliggende sak ved at den gjelder en vei som har vært benyttet som adkomstvei trolig fra veien gikk ut av bruk som offentlig vei og fram til dommen ble avsagt. Herredsretten vurderte spørsmålet etter § 8 i veiloven av 1912 og har på bakgrunn av dette lagt til grunn at den gamle postveien fortsatt er i det offentliges eie. Slik jordskifteretten ser det kan ikke bestemmelser i veiloven av 1912 benyttes i foreliggende sak, jf. konklusjonen om at kongeveien gikk ut av bruk som allmenn ferdselsvei (bygdevei) før 1912. Dette strider med grunnloven § 97 om at ingen lov kan gis tilbakevirkende kraft.

Den andre avgjørelsen gjelder dom avsagt 18.06.1998 av Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett. Denne dommen gjelder en postvei i som ble nedlagt som hovedvei i 1868. Det

framgår videre at ny riksvei ble bygget i perioden 1938 – 1940 og at det på det tidspunktet var veiloven av 1912 som gjaldt. På bakgrunn av dette kan det trekkes den slutning at selv om veien gikk ut av bruk som postvei ble den ikke lagt ned som offentlig vei først etter 1912. Dette spørsmålet ble først aktuelt å ta stilling til i forbindelse med bygging av ny riksvei. På det tidspunktet gjaldt veiloven av 1912 med sine bestemmelser om nedlegging av offentlige veier. Denne dommen er derfor ikke relevant for foreliggende sak.

Disposisjonene som er dokumentert for kongeveien er fra 1800-tallet. Dette bidrar til at dokumentasjonen ikke er helt entydig og klar på alle områder. Slik jordskifteretten ser det peker en overveiende del av bevisene i saken mot at det for det første ikke var ervervet veigrunn av staten fordi veien ble tatt i bruk som allmennvei før 1800. For det andre at veien gikk ut av bruk som allmennvei før 1912, på grunn av at det ble bygget nye veier som tok over for den gamle. Som følge av at det kun var ervervet bruksrett for allmennhetens bruk og det ikke fantes regler om disponering av veigrunn for veier som ble nedlagt før 1912, konkluderer jordskifteretten med at staten ikke har eiendomsretten til veigrunnen i dag. Begge de nevnte omstendighetene underbygger dette.

Jordskifteretten har kommet til at staten ikke er grunneier. Denne konklusjonen er i hovedsak basert på tolkning av dokumentene i saken. Jordskifteretten trenger derfor ikke vurdere de subsidiære anførselene om hevd. Konsekvensen av at jordskifteretten har kommet til at staten ikke er eier er at det heller ikke blir aktuelt med grensegang. Vinnende parter har uttalt at de ikke ønsker klarlegging av grenser.

Sakskostnader

Bjørn Brødholt og Torhild Haga Brødholt, Hans Johan Mørch, Torill Ingegerd Jølberg og Eivind Røed har fått medhold i sine påstander og har vunnet saken fullt ut. De har derfor krav på å få dekket sine sakskostnader av staten. Jordskifteretten har vurdert unntaksbestemmelsene i tvisteloven § 20-2 (3) og kommet til at de ikke kommer til anvendelse. Advokat Reier har på vegne av Bjørn Brødholt, Torhild Haga Brødholt og Hans Johan Mørch lagt fram omkostningsoppgave pålydende kr 86 983,-. Advokat Dag Robertsen har på vegne av Torill Ingegerd Jølberg og Eivind Røed lagt fram omkostningsoppgave pålydende kr 103 700,-. De vinnende partene har fradragsrett for mva. Beløpene er derfor uten mva. Statens vegvesen har ikke satt fram merknader til oppgavene. Jordskifteretten legger oppgavene til grunn da kostnadene vurderes å være nødvendige og rimelige å pådra i saken anledning.

Anke

Dommen settes til påanke straks jf. jordskifteloven § 62 annet ledd. Slik retten ser det er det nødvendig å få en rettskraftig dom før sakens videre behandling avklares. Det vil bli satt en frist for rekvirenten av saken for å sette fram krav om hva jordskifteretten eventuelt skal behandle videre, som følge av resultatet av dommen.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frister. Dette skyldes i hovedsak stor arbeidsmengde ved domstolen.

Dommen har slik

slutning

1. Staten har ikke eiendomsrett til gamle kongevei (Hærveien) som ligger på gnr. 32 bnr. 3, gnr. 36 bnr. 1, gnr. 37 bnr. 1 i Ski kommune.
2. Staten ved Statens vegvesen skal betale kr 86 983,- i sakskostnader til Bjørn Brødholt, Torhild Haga Brødholt og Hans Johan Mørch og kr 103 700,- til Torill Ingegerd Jølberg og Eivind Røed. Beløpene skal betales innen fjorten – 14 – dager regnet fra forkynning.
3. Dommen settes til påanke straks.

Anke

Dommen kan ankes til Borgarting Lagmannsrett. Ankefristen er én – 1 – måned regnet fra forkynning. Ankefristen løper ikke i rettsferien fra og med 24. desember 2014 til og med 3. januar 2015, jf. domstoloven § 140.

Videre framdrift:

Det vil bli satt en frist til etter ankefristens utløp for rekvirenten til å ta stilling til hva som kreves med tanke på videre behandling av saken.

Tore Kraggerud